

DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)

den 8 december 2011 *

I mål C-386/10 P,

angående ett överklagande enligt artikel 56 i stadgan för Europeiska unionens domstol, som ingavs den 29 juli 2010,

Chalkor AE Epexergias Metallon, Aten (Grekland), företrätt av I. Forrester, QC,

klagande,

i vilket den andra parten är:

Europeiska kommissionen, företräd av E. Gippini Fournier och S. Noë, båda i egenskap av ombud, biträdda av B. Doherty, barrister, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande i första instans,

meddelar

* Rättegångsspråk: engelska.

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J.N. Cunha Rodrigues samt domarna U. Löhmus, A. Rosas (referent), A. Ó Caoimh och A. Arabadjiev,

generaladvokat: E. Sharpston,
justitiesekreterare: förste handläggaren L. Hewlett,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 12 maj 2011,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Chalkor AE Epexergasias Metallon (nedan kallat Chalkor) har yrkat att domstolen ska ogiltigförklara den dom som Europeiska unionens förstainstansrätt meddelade den 19 maj 2010 i mål T-21/05, Chalkor mot kommissionen (REU 2010, s. II-1895) (nedan kallad den överklagade domen), genom vilken klagandens talan om upphävande eller nedsättning av de bötesbelopp som det ålagts med stöd av artikel 2 d i kommissionens beslut K(2004) 2826 av den 3 september 2004 om ett förfarande enligt artikel 81 [EG] och artikel 53 i EES-avtalet (ärende COMP/E-1/38.069 – VVS-kopparrör) (nedan kallat det omtvistade beslutet) delvis ogillades.

Tillämpliga bestämmelser

- 2 Artikel 15.2 i rådets förordning nr 17 av den 6 februari 1962, första förordningen om tillämpning av fördragets artiklar [81] och [82] (EGT 1962, 13, s. 204; svensk specialutgåva, område 8, volym 1, s. 8), föreskrevs följande:

”Kommissionen får ålägga företag och företagssammanslutningar böter om lägst ett-tusen och högst en miljon beräkningsenheter, eller ett högre belopp som dock inte får överstiga tio procent av föregående räkenskapsårs omsättning för varje företag som har deltagit i överträdelsen genom att uppsåtligen eller av oaksamhet

a) överträda bestämmelserna i ... artikel [81.1 EG] eller artikel [82 EG], eller

b) åsidosätta ett åläggande som har beslutats med stöd av artikel 8.1.

När bötesbeloppet fastställs skall hänsyn tas både till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått.”

- 3 Förordning nr 17 upphävdes och ersattes av rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget (EGT L 1, 2003, s. 1), vilken blev tillämplig den 1 maj 2004.

4 Artikel 23.2 och 23.3 i förordning nr 1/2003 har följande lydelse:

”2. Kommissionen får genom beslut ålägga företag och företagssammanslutningar böter, om de uppsåtligen eller av oaktsamhet

a) överträder artikel 81 eller artikel 82 i fördraget, ...

...

För varje företag och företagssammanslutning som deltagit i överträdelsen får böterna inte överstiga 10 [procent] av föregående räkenskapsårs sammanlagda omsättning. ...

...

3. När bötesbeloppet fastställs, skall hänsyn tas både till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått.”

5 I artikel 31 i denna förordning föreskrivs följande:

”EG-domstolen skall ha obegränsad behörighet att pröva beslut genom vilka kommissionen har fastställt böter eller viten. EG-domstolen får upphäva, sänka eller höja förelagda böter eller viten.”

- 6 ”I ingressen till kommissionens meddelande, med titeln ”Riktlinjer för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 och artikel 65.5 i EKSG-fördraget (EGT C 9, 1998, s. 3) (nedan kallat riktlinjerna), som var tillämpligt vid den tidpunkt då det omtvistade beslutet fattades, anges följande:

”De principer som anges i ... [riktlinjerna] bör göra det möjligt att säkerställa öppenheten och objektiviteten i kommissionens beslut, både i förhållande till företagen och i förhållande till EG-domstolen, samtidigt som de bekräftar det utrymme för skönsmässig bedömning som lagstiftaren har givit kommissionen för att fastställa böter på upp till 10 [procent] av företagets totala omsättning. Detta utrymme bör emellertid utgöra ett led i en sammanhängande och icke diskriminerande politik som är anpassad efter de mål som eftersträvas vid bekämpningen av överträdelse av konkurrensreglerna.

Den nya metod som används för att fastställa bötesbeloppet kommer hädanefter att följa nedanstående schema. Detta bygger på ett grundbelopp som kan ökas för att beakta försvärande omständigheter och minskas för att beakta förmildrande omständigheter.”

- 7 Enligt punkt 1 i riktlinjerna fastställs ”[grundbeloppet] ... på grundval av överträdelsens allvar och varaktighet. Dessa är de enda kriterier som anges i artikel 15.2 i förordning nr 17.”
- 8 I punkt 1 A i riktlinjerna anges att man vid bedömningen av överträdelsens allvar ska beakta överträdelsens art, dess konkreta påverkan på marknaden, om den är mätbar, och omfattningen av den relevanta geografiska marknaden. Överträdelseerna delas in i tre kategorier, nämligen mindre allvarliga överträdelse, allvarliga överträdelse och mycket allvarliga överträdelse.

- 9 Mycket allvarliga överträdelser är enligt riktlinjerna horisontella begränsningar såsom "priskarteller" och karteller för uppdelning av marknader. Möjliga grundbelopp för böterna uppgår till "över 20 miljoner euro". Det anges att det kan vara nödvändigt att variera detta grundbelopp för att kunna beakta arten av den begångna överträdelserna, de överträdande företagens ekonomiska kapacitet att vålla andra aktörer, särskilt konsumenterna, betydande skada, böternas avskräckande verkan samt företagens kunskaper och juridiska och ekonomiska infrastruktur, som gör det möjligt för dem att bättre bedöma den olagliga karaktären på deras beteenden. Vidare anges att det, om en överträdelse begås av flera företag, kan vara nödvändigt att ta hänsyn till vilken särskild vikt, och således vilken faktisk påverkan på konkurrensen, som varje företags förfarande i samband med överträdelserna har, särskilt när det är stor skillnad i storlek på de företag som begått en överträdelse av samma slag.
- 10 När det gäller överträdelsernas varaktighet görs i riktlinjerna skillnad mellan överträdelser med kort varaktighet (normalt kortare än ett år), överträdelser med medellång varaktighet (normalt ett till fem år) och överträdelser med lång varaktighet (normalt längre än fem år). Vad sistnämnda överträdelser beträffar föreskrivs att beloppet för varje år kan fastställas till 10 procent av det belopp som fastställts för överträdelsernas allvar. I riktlinjerna föreskrivs dessutom en förstärkning av ökningarna för överträdelser med lång varaktighet, för att med eftertryck sanktionera begränsningar som varaktigt har medfört skadliga effekter för konsumenterna och öka incitamenten att anmäla överträdelserna eller att samarbeta med kommissionen.
- 11 Enligt punkt 2 i riktlinjerna kan grundbeloppet ökas vid försvarande omständigheter, som till exempel att ett eller flera företag upprepar överträdelser av samma typ. Enligt punkt 3 i nämnda riktlinjer kan grundbeloppet minskas vid särskilt förmildrande omständigheter, som till exempel att företaget har haft en uteslutande passiv eller efterföljande roll i genomförandet av överträdelserna, att företaget i praktiken inte har tillämpat avtal eller att företaget har samarbetat effektivt i förfarandet utanför tillämpningsområdet för kommissionens meddelande om befrielse från eller

nedsättning av böter i kartellärenden (EGT C 207, 1996, s. 4) (nedan kallat meddelandet om samarbete).

- 12 Riktlinjerna har ersatts från och med den 1 september 2006 med riktlinjerna för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 23.2 a i förordning nr 1/2003 (EUT C 210, 2006, s. 2).
- 13 I meddelandet om samarbete fastställs de villkor på vilka företag som samarbetar med kommissionen under dess undersökning av ett kartellärende kan befrias från böter eller beviljas nedsättning av de böter som annars skulle ha ålagts dem. Under avsnitt B i detta meddelande anges att ett företag beviljas en nedsättning med minst 75 procent av det bötesbelopp som det skulle ha ålagts om det inte hade valt att samarbeta med kommissionen, eller befrias helt från böter, bland annat om det har anmält den hemliga kartellen till kommissionen innan denna har fattat beslut om och påbörjat en undersökning hos de företag som deltar i kartellen och innan kommissionen har tillräckliga upplysningar för att kunna bevisa förekomsten av den anmälda kartellen. Under avsnitt D i nämnda meddelande anges att ett företag kan beviljas en nedsättning med 10–50 procent av bötesbeloppet, bland annat när det förser kommissionen med upplysningar, dokument eller annat bevismaterial som bidrar till att fastställa att överträdelsen har begåtts, innan ett meddelande om anmärkningar sänds ut.
- 14 Meddelandet om samarbete har från och med den 14 februari 2002 ersatts av kommissionens meddelande om immunitet mot böter och nedsättning av böter i kartellärenden (EGT C 45, 2002, s. 3). Kommissionen tillämpade dock meddelandet om samarbete i förevarande fall, eftersom det var detta meddelande som företagen tog i beaktande i sitt samarbete med kommissionen.

Bakgrund till tvisten

- 15 Chalkor är ett grekiskt företag noterat på börsen i Aten. Chalkor deltog tillsammans med andra producenter av halvfabrikat av koppar och kopparlegeringar i en konkurrensbegränsande samverkan i syfte att fastställa priser, dela upp marknader och utbyta konfidentiella uppgifter på marknaden för VVS-kopparrör.

- 16 Efter genomförda kontroller och undersökningar antog kommissionen den 3 september 2004 det omtvistade beslutet. En sammanfattning av beslutet finns publicerad i *Europeiska unionens officiella tidning* av den 13 juli 2006 (EUT L 192, s. 21).

- 17 Kommissionen påpekade, i skälen 458 och 459 i det omtvistade beslutet, att den aktuella överträdelsen förekom i tre olika men sammanhängande former. Den första delen av kartellen bestod i en samverkan mellan SANCO-producenter av en viss typ av VVS-kopparrör av standardmodell (nedan kallad SANCO-samverkan). Den andra delen av den aktuella överträdelsen bestod i de avtal som ingåtts mellan WICU- och Cuprotherm-producenterna av plastbelagda VVS-kopparrör (nedan kallad WICU- och Cuprotherm-samverkan). Den tredje och sista delen av kartellen bestod i avtal ingångna mellan en större grupp producenter av VVS-kopparrör av standardmodell (nedan kallad den bredare europeiska samverkan).

- 18 Det framgår av skäl 216 i det omtvistade beslutet att Chalkor deltog i den bredare europeiska samverkan och att denna grupp ursprungligen bestod av fem medlemmar (nedan kallad gruppen bestående av fem). Det framgår även att gruppens medlemsantal ökade till nio (nedan kallad gruppen bestående av nio) när Chalkor och tre andra företag anslöt sig till den. Enligt kommissionen försökte medlemmarna i gruppen bestående av fem och gruppen bestående av nio stabilisera marknaden för VVS-kopparrör av standardmodell, genom att utifrån marknadsandelarna under ett

referensår fastställa ett mål för de framtida marknadsandelarna. Dessutom fann kommissionen, i skäl 192 i det omtvistade beslutet, att ovannämnda medlemmar hade kommit överens om att utbyta känsliga uppgifter, fördela marknadsandelar, övervaka försäljningsvolymen, samt om en marknadsföringsmekanism och prissamordning som omfattade prislistor, användning av ”prislinjer” och rabatter.

- 19 När det gäller frågan om hur länge den överträdelse som Chalkor gjort sig skyldig till hade varat påpekade kommissionen, i skäl 597 i det omtvistade beslutet, att den aktuella överträdelsen hade inletts senast den 29 augusti 1998 och upphört i september månad år 1999.

- 20 Med stöd av artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 och artikel 15.2 i förordning nr 17 ålade kommissionen i det omtvistade beslutet böter. Böterna fastställdes i enlighet med den metod som föreskrivs i riktlinjerna.

- 21 Kommissionen fann med hänsyn till överträdelsens art, dess faktiska inverkan på marknaden samt den berörda geografiska marknadens omfattning och storlek att de aktuella företagen hade begått en mycket allvarlig överträdelse.

- 22 Kommissionen identifierade i det omtvistade beslutet fyra kategorier som den ansåg var representativa för de aktuella företagens relativa betydelse i den aktuella överträdelsen. Klaganden ingick i den fjärde kategorin.

- 23 Det framgår av skäl 683 i det omtvistade beslutet att marknadsandelarna hade fastställts utifrån varje deltagares omsättning från försäljningen av VVS-kopparrör på den samlade marknaden för VVS-kopparrör av standardmodell och plastbelagda VVS-kopparrör. Marknadsandelarna för de företag som inte sålde WICU- och Cu-protherm-rör beräknades därför, enligt skäl 692 i det omtvistade beslutet, genom att deras omsättning från försäljningen av VVS-kopparrör av standardmodell dividerades med den samlade storleken på marknaden för VVS-kopparrör av standardmodell och plastbelagda VVS-kopparrör.
- 24 Kommissionen fastställde utgångsbeloppet för Chalkors böter till 9,8 miljoner euro. Precis som för de andra företagen höjde kommissionen utgångsbeloppet för böterna med 10 procent per helt överträdelseår och med 5 procent för varje ytterligare period omfattande minst sex månader men understigande ett år. Chalkor hade deltagit i kartellen i 12 månader och böternas utgångsbelopp på 9,8 miljoner euro höjdes därför med 10 procent, vilket innebar ett totalt bötesbelopp på 10,78 miljoner euro.
- 25 Med stöd av punkt D i meddelandet om samarbete beviljade kommissionen Chalkor en nedsättning av bötesbeloppet med 15 procent. Det slutgiltiga bötesbeloppet uppgick därmed till 9,16 miljoner euro.

Förfarandet vid förstainstansrätten och den överklagade domen

- 26 Klaganden har åberopat sex grunder till stöd för sitt överklagande, nämligen underlåtenhet att beakta att klaganden har tvingats att delta i kartellen, felaktigt fastställande av utgångsbeloppet för böterna, felaktig höjning av utgångsbeloppet för böterna med hänsyn till överträdelsens varaktighet, underlåtenhet att beakta förmildrande

omständigheter, felaktig tillämpning av meddelandet om samarbete och ett opropor-tionerligt bötesbelopp.

- 27 Innan tribunalen prövade klagandens grunder erinrade den, i punkterna 61–64 i den överklagade domen, om principerna för domstolsprövning av kommissionens beslut på konkurrensområdet.
- 28 Tribunalen fann vid sin prövning av den andra grunden att kommissionen inte hade undersökt frågan huruvida en kartelldeltagare som deltar i en enda del i kartellen gör sig skyldig till en överträdelse som är mindre allvarlig i den mening som avses i artikel 23.3 i förordning nr 1/2003, än en kartelldeltagare som inom ramen för samma kartell deltar i alla delar i denna kartell. Denna fråga var viktig i förevarande mål, eftersom klaganden enbart hade hållits ansvarig för att ha deltagit i den bredare eu-ropeiska samverkan och inte hade hållits ansvarig för de andra två delarna i kartellen, det vill säga SANCO-samverkan och WICU- och Cuprotherm-samverkan. Tribuna-len satte därför ned böterna med 10 procent.
- 29 Tribunalen fann att talan inte kunde vinna bifall på klagandens övriga grunder.

Parternas yrkanden vid domstolen

- 30 Chalkor yrkar att domstolen ska

— upphäva hela eller delar av den överklagade domen i den del dess yrkande om ogiltigförklaring av artikel 1 i det omtvistade beslutet lämnas utan bifall,

- upphäva eller kraftigt sätta ned de böter som Chalkor ålagts att betala eller vidta de ytterligare åtgärder som en god rättskipning kräver, och
- förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna såväl i detta förfarande som i förfarandet vid tribunalen.

31 Kommissionen har yrkat att domstolen ska

- ogilla överklagandet, och
- förplikta klaganden att ersätta rättegångskostnaderna.

32 Domstolen har i sammanträde beslutat att detta mål ska prövas utan förslag till avgörande och samma dag som mål C-389/10 P, KME Germany m.fl. mot kommissionen, angående samma konkurrensbegränsande samverkan. Klaganden har åberopat en grund under vilken det görs gällande att tribunalen gjorde en felaktig rättstillämpning när den begränsade sin prövning, en grund som anförts såväl i detta mål som i mål C-272/09 P, KME Germany m.fl. mot kommissionen, som tidigare behandlats, och i vilket det också förs talan mot kommissionen angående en parallell samverkan på marknaden för kopparrör för industriellt bruk. Parterna har därför anmodats att vid förhandlingen beakta generaladvokaten Sharpstons förslag till avgörande av den 10 februari 2011 i sistnämnda mål.

Prövning av överklagandet

33 Chalkor har åberopat fyra grunder, vilka avser felaktig domstolsprövning, åsidosättande av principen om likabehandling, tribunalens irrationella och godtyckliga prövning av böterna respektive bristfällig motivering av de böter som företaget har ålagts.

Den första och den andra grunden: Huruvida tribunalen gjorde en felaktig rättstillämpning genom att företa en begränsad prövning och huruvida den åsidosatte principen om likabehandling

Parternas argument

- 34 Klaganden har under sin första grund kritiserat den metod som tribunalen tillämpade för att pröva huruvida de böter som klaganden hade ålagts var lämpliga, rättvisa och proportionerliga i förhållande till hur allvarligt det rättsstridiga beteende var som företaget anklagats för och hur länge det hade pågått. Under den andra grunden har klaganden gjort gällande att tribunalen inte beaktade skillnaderna i dess beteende i förhållande till gruppen bestående av fem och, följaktligen, för att inte i tillräcklig mån ha individualiserat påföljden. Båda dessa grunder avser tribunalens prövning av påföljden och ska därför prövas gemensamt.
- 35 Klaganden har inledningsvis ifrågasatt den kontrollmetod som tribunalen beskrev i punkterna 61–64 i den överklagade domen. Dessa punkter har följande lydelse:

”61 Det ankommer följaktligen på tribunalen att, vid kontrollen av att de böter som den berörde har ålagts genom det [omtvistade] beslutet är rättsenliga, pröva huruvida kommissionen har använt sitt utrymme för skönsmässig bedömning i enlighet med den metod som har angetts i riktlinjerna och, om rätten skulle konstatera att kommissionen har avvikit från denna metod, pröva huruvida avvikelsen är befogad och tillräckligt motiverad. Domstolen har i detta avseende bekräftat att själva principen i riktlinjerna är giltig, liksom den metod som anges däri (domstolens dom av den 28 juni 2005 i de förenade målen C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P och C-213/02 P, Dansk Rørindustri m.fl. mot kommissionen, REG 2005, s. I-5425, punkterna 252–255, 266, 267, 312 och 313).

- 62 Den begränsning av kommissionens utrymme för skönsmässig bedömning som kommissionen själv har infört, genom att anta riktlinjerna, är nämligen inte oförenlig med det förhållandet att institutionen alltjämt har ett betydande utrymme för skönsmässig bedömning. Riktlinjerna präglas i flera avseenden av flexibilitet, som gör det möjligt för kommissionen att utöva sitt utrymme för skönsmässig bedömning i enlighet med bestämmelserna i förordning nr 17, såsom de har tolkats av domstolen (domen i de [ovannämnda] förenade målen Dansk Rörindustri m.fl. mot kommissionen, punkt 267).
- 63 Inom de områden där kommissionen alltjämt har ett utrymme för skönsmässig bedömning, exempelvis i fråga om i vilken mån beloppet ska höjas med hänsyn till hur länge överträdelsen har pågått, är prövningen av bedömningarnas rättsenlighet således begränsad till en prövning av att det inte har förekommit någon uppenbart oriktig bedömning (se, för ett liknande resonemang, förstainstansrättens dom av den 18 juli 2005 i mål T-241/01, Scandinavian Airlines System mot kommissionen, REG 2005, s. II-2917, punkterna 64 och 79).
- 64 Kommissionens utrymme för skönsmässig bedömning och dess egen begränsning av detta utgör i princip inte heller något hinder för att unionsdomstolen utövar sin obegränsade behörighet (förstainstansrättens dom av den 8 juli 2004 i de förenade målen T-67/00, T-68/00, T-71/00 och T-78/00, JFE Engineering m.fl. mot kommissionen, REG 2004, s. II-2501, punkt 538). Unionsdomstolen får således upphäva, sätta ned eller höja det bötesbelopp som företagen har ålagts av kommissionen (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 8 februari 2007 i mål C-3/06 P, Groupe Danone mot kommissionen, REG 2007, s. I-1331, punkterna 60–62, förstainstansrättens dom av den 21 oktober 2003 i mål T-368/00, General Motors Nederland och Opel Nederland mot kommissionen, REG 2003, s. II-4491, punkt 181).”
- ³⁶ Klaganden har med stöd av ett expertutlåtande avfattat av F. Jacobs, vilket har bifogats överklagandet, gjort gällande att tribunalen inte utövade sin obegränsade behörighet, utan nöjde sig med att kontrollera om kommissionen hade tillämpat riktlinjerna. Klaganden har bland annat ifrågasatt punkt 177 i den överklagade domen, i vilken punkt tribunalen underkände dess argument, med motiveringen att de, indirekt, avsåg att ifrågasätta det system för beräkning av bötesbelopp som fastställs i riktlinjerna. Tribunalen är enligt rättspraxis inte skyldig att följa riktlinjerna men måste däremot

själv kontrollera om böterna är proportionerliga i förhållande till hur allvarligt det rättsstridiga beteendet ska bedömas.

- 37 Skyldigheten att göra en fördjupad kontroll har förstärkts genom Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan) och genom artikel 261 FEUF, jämförd med artiklarna 47 och 49 i stadgan. Enligt förklaringarna till stadgan införlivas, genom artikel 47 i denna stadga, det skydd som avses i artikel 6.1 i Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, undertecknad i Rom den 4 november 1950 (nedan kallad Europakonventionen) med unionens rättsordning. Klaganden har gjort gällande att konkurrensrättsliga förfarandena vid kommissionen är av straffrättslig karaktär i den mening som avses i Europakonventionen. Eftersom kommissionen är en administrativ myndighet och inte en ”opartisk och oberoende domstol”, är tribunalen följaktligen skyldig att, när en talan har väckts vid den, företa en fullständig prövning av kommissionens beslut avseende såväl rättsliga som faktiska omständigheter, och ska med andra ord undersöka samtliga relevanta omständigheter och pröva samtliga sakförhållanden utifrån sin egen oberoende bedömning.
- 38 Klaganden anser att tribunalen inte gjorde en korrekt prövning i förevarande fall och att den bland annat underlät att beakta att överträdelsen pågått under en kort tid och det faktum att klaganden frivilligt drog sig ur kartellen innan kommissionen hade påbörjat sin undersökning. Vidare har den kritiserat punkterna 143–145 i den överklagade domen, i vilka tribunalen hänvisade till det stora utrymme för skönsmässig bedömning som kommissionen har när den fastställer nivån på de höjningar som den avser att tillämpa med hänsyn till hur länge överträdelsen har pågått. Klaganden anser att tribunalen felaktigt begränsade sig till att enbart pröva lagenligheten.
- 39 Under den andra grunden har klaganden gjort gällande att tribunalen inte tog i beaktande att klaganden var ett offer och inte en initiativtagare. Tribunalen behandlade därför klaganden på samma sätt som de andra företagen, på så sätt att den endast beaktade försäljningsvolymen och inte i vilken mån klaganden skulle hållas ansvarig för överträdelsen. Tribunalen gjorde dessutom fel när den tog med försäljningsvolymen

i Grekland, trots att detta land uppenbarligen inte berördes av de rättsstridiga beteendena.

- 40 Klagande har vid förhandlingen hävdad att argumentet att de konkurrensrättsliga förfarandena är av straffrättslig karaktär, i den mening som avses i artikel 6 i Europakonventionen, inte är relevant med avseende på domstolsprövningen, i vilken samma kriterier ska tillämpas oberoende av om förfarandena ingår i den straffrättsliga ”kärna” som definierats av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna eller om de är av förvaltningsrättslig karaktär, såsom kommissionen har hävdad. Kvalificeringen såsom ”straffrättsligt förfarande” är däremot viktigt för att bedöma förfarandena vid kommissionen enligt artikel 6 i Europakonventionen. Klaganden har i det avseende inkommit med kritik på flera punkter.
- 41 Klaganden har även vid förhandlingen kritiserat tribunalens inkonsekventa bedömning av konkurrensärenden. Tribunalen har i vissa av sina mål, såsom i domar av den 11 december 2003 i mål T-59/99, *Ventouris mot kommissionen* (REG 2003, s. II-5257), och av den 29 april 2004 i de förenade målen T-236/01, T-239/01, T-244/01-T-246/01, T-251/01 och T-252/01, *Tokai Carbon m.fl. mot kommissionen* (REG 2004, s. II-1181), gjort en fördjupad prövning, medan den i andra mål, såsom det förevarande, har hänvisat till kommissionens utrymme för skönsmässig bedömning och tillämpat kriteriet avseende en uppenbart oriktig bedömning.
- 42 Klaganden har, med hänvisning till det fel som tribunalen upptäckte i fråga om att klaganden inte var delaktig i samtliga avtal, gjort gällande att tribunalen borde ha varit mer uppmärksam vid sin kontroll av huruvida bötesbeloppet stod i proportion till överträdelsens allvar.
- 43 Kommissionen har understrukt att begreppet ”full prövningsrätt” i Europakonventionens mening inte är identiskt med begreppet ”obegränsad behörighet”, som unionsdomstolarna har tillerkänts genom EUF-fördraget och unionsrätten. Ett organ

med "full prövningsrätt" är enligt Europakonventionen den instans som särskilt har befogenheten att, "faktiskt eller rättsligt, på alla punkter ändra det överklagade beslutet". Tribunalen har denna befogenhet. Den obegränsade behörighet i fråga om böter som tribunalen har tillerkänts genom fördraget och unionsrätten, och som innebär att tribunalen kan ersätta kommissionens bedömning av böterna med sin egen, går utöver vad som är nödvändigt för att följa Europakonventionen. Enligt denna krävs nämligen bara att rätten kan kontrollera förekomsten av eventuella fel beträffande de faktiska omständigheterna. Klagandens grund, att tribunalen inte kan begränsa sig till att kontrollera lagenligheten utan är skyldig att kontrollera huruvida böterna är proportionerliga, överensstämmer således inte med det kriterium som Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har fastställt.

- 44 Kommissionen har slutligen bemött de kritiska synpunkter som framförts mot vissa punkter i den överklagade domen.

Domstolens bedömning

- 45 Klaganden har åberopat artikel 6 i Europakonventionen i syfte att ifrågasätta dels principerna för domstolsprövningen och närmare bestämt det sätt på vilket tribunalen förklarar sig skyldig att beakta kommissionens stora utrymme för skönsmässig bedömning, dels det sätt på vilket tribunalen utförde sin kontroll i förevarande fall.
- 46 Domstolens roll i ett mål om överklagande är att kontrollera om tribunalen har gjort felaktiga rättstillämpningar i samband med sin prövning av den talan som anhängiggjorts vid den.

- 47 Domstolen ska således kontrollera om tribunalen i förevarande mål har gjort den prövning som åligger den, utan hänsyn till den abstrakta och förklarande beskrivning av domstolsprövningen som gjorts i punkterna 61–64 i den överklagade domen, eftersom denna beskrivning inte vare sig besvarar de grunder som klaganden har åberopat till stöd för sitt överklagande eller, har det visat sig, utgör det nödvändiga stödet för domslutet i den överklagade domen.
- 48 Klagandens argument, att tribunalen inte har varit konsekvent i sin prövning av konkurrensärenden, saknar relevans. Det domstolen ska kontrollera i samband med förevarande överklagande är den överklagade domen och inte tribunalens samlade praxis.
- 49 Det ankommer inte heller på domstolen att ex officio göra en fullständig prövning av den överklagade domen. Däremot är den skyldig att pröva de grunder som klaganden har anfört.
- 50 Klaganden har vid förhandlingen hävdad att argumentet att de konkurrensrättsliga förfarandena är av straffrättslig karaktär, i den mening som avses i artikel 6 i Europakonventionen, inte är relevant med avseende på domstolsprövningen, i vilken samma kriterier ska tillämpas, oberoende av om förfarandena ingår i den straffrättsliga ”kärna” som definierats av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna eller om de är av förvaltningsrättslig karaktär, såsom kommissionen har hävdad
- 51 Genom artikel 47 i stadgan införlivas dessutom, såsom klaganden har angett i sitt överklagande, det skydd som avses i artikel 6.1 i Europakonventionen med unionens rättsordning. Nedan hänvisas därför enbart till den förstnämnda bestämmelsen.

- 52 Principen om ett effektivt rättsmedel inför en domstol utgör en allmän princip i unionsrätten, vilken numera kommer till uttryck i artikel 47 i stadgan (se dom av den 22 december 2010 i mål C-279/09, DEB, REU 2010, s. I-13849, punkterna 30 och 31, beslut av den 1 mars 2011 i mål C-457/09, Chartry, REU 2011, s. I-819, punkt 25, och dom av den 28 juli 2011 i mål C-69/10, Samba Diouf, REU 2011, s. I-7151, punkt 49).
- 53 Domstolsprövning av beslut fattade av institutioner regleras i de grundläggande fördragen. Förutom granskningen av lagenligheten, som nu föreskrivs i artikel 263 FEUF, föreskrivs en obegränsad behörighet i fråga om de påföljder som föreskrivs i förordningarna.
- 54 Domstolen har beträffande granskningen av lagenligheten slagit fast att kommissionen, på de områden som kräver komplexa ekonomiska bedömningar, har ett utrymme för skönsmässig bedömning avseende ekonomiska frågor, men att detta emellertid inte innebär att unionsdomstolen inte ska pröva kommissionens tolkning av ekonomiska uppgifter. Unionsdomstolen ska nämligen inte bara pröva huruvida de bevis som åberopats är materiellt riktiga, tillförlitliga och samstämmiga, utan även om dessa bevis utgör samtliga relevanta uppgifter som ska beaktas för att bedöma en komplicerad situation och om de styrker de slutsatser som dragits (se dom av den 15 februari 2005 i mål C-12/03 P, kommissionen mot Tetra Laval, REG 2005, s. I-987, punkt 39, och av den 22 november 2007 i mål C-525/04 P, Spanien mot Lenzing, REG 2007, s. I-9947, punkterna 56 och 57).
- 55 Beträffande påföljderna för överträdelse av konkurrensreglerna föreskrivs i artikel 15.2 andra stycket i förordning nr 17 att, när bötesbeloppet fastställs, hänsyn ska tas både till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått. Denna ordalydelse motsvarar den i artikel 23.3 i förordning nr 1/2003.

- 56 Domstolen har slagit fast att, när bötesbeloppet fastställs, hänsyn ska tas till hur länge överträdelserna pågått och till alla omständigheter som kan påverka bedömningen av överträdelsernas allvar, såsom de enskilda företagens beteende och roll vid genomförandet av de samordnade förfarandena, den vinst företagen kunnat göra genom dessa förfaranden, deras storlek och värdet på de aktuella varorna samt den risk som överträdelser av detta slag innebär för genomförandet av Europeiska gemenskapens mål (se domarna i de ovannämnda förenade målen *Musique Diffusion française m.fl. mot kommissionen*, punkt 129, och *Dansk Rørindustri m.fl. mot kommissionen*, punkt 242, samt dom av den 3 september 2009 i mål C-534/07 P, *Prym och Prym Consumer mot kommissionen*, REG 2009, s. I-7415, punkt 96).
- 57 Domstolen har även fastställt att sådana objektiva omständigheter som innehållet i och varaktigheten av de konkurrensbegränsande beteendena, deras antal och intensitet, omfattningen av den berörda marknaden och den skada som samhällsekonomin har lidit ska beaktas. Vid bedömningen ska även de ansvariga företagens relativa storlek och marknadsandel beaktas, liksom en eventuell upprepning (dom av den 7 januari 2004 i de förenade målen C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P och C-219/00 P, *Aalborg Portland m.fl. mot kommissionen*, REG 2004, s. I-123, punkt 91).
- 58 En sådan mängd faktorer fordrar en fördjupad prövning av de faktiska omständigheterna.
- 59 Kommissionen antog riktlinjerna i syfte att öka insynen. I dessa anges skälen till varför den beaktar den ena eller den andra omständigheten för överträdelserna och vilka konsekvenser detta kan få för bötesbeloppet.
- 60 Riktlinjerna, som enligt domstolen ska betraktas som vägledande förhållningsregler för den praxis som ska följas och från vilka kommissionen, i ett enskilt fall, inte kan avvika utan att ange skäl som är förenliga med likabehandlingsprincipen (dom av den 18 maj 2006 i det ovannämnda målet *Archer Daniels Midland och Archer Daniels*

Midland Ingredients mot kommissionen, punkt 91), begränsar sig till att beskriva den metod som kommissionen använder när den bedömer överträdelsen och de kriterier som den förbinder sig att beakta när den fastställer bötesbeloppet.

- 61 Domstolen erinrar om skyldigheten att motivera unionens rättsakter. Denna skyldighet är särskilt viktig i förevarande fall. Kommissionen ska motivera sitt beslut och bland annat förklara sin viktning och bedömning av de omständigheter som tagits i beaktande (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Prym och Prym Consumer mot kommissionen, punkt 87). Unionsdomstolen ska ex officio pröva om ett beslut är motiverat.
- 62 Vidare ankommer det på unionsdomstolen att, på grundval av de omständigheter som klaganden har anfört till stöd för sina grunder, utföra den granskning av lagenligheten som åligger den. Rätten får inte i samband med denna prövning hänvisa till kommissionens utrymme för skönmässig bedömning, vare sig när det gäller valet av omständigheter som har beaktats vid tillämpningen av de kriterier som omnämns i riktlinjerna eller med avseende på bedömningen av dessa omständigheter, och på så sätt avstå från att göra en fördjupad prövning av såväl rättsliga som faktiska omständigheter.
- 63 Lagenlighetsgranskningen kompletteras med den obegränsade behörighet som unionsdomstolarna har tillerkänts genom artikel 17 i förordning nr 17 och som de numera tillerkänns genom artikel 31 i förordning nr 1/2003, enligt artikel 261 FEUF. Förutom att kontrollera påföljdens laglighet är således unionsdomstolarna behöriga att ersätta kommissionens bedömning med sin egen bedömning. Följaktligen kan unionsdomstolarna undanröja, sätta ned eller höja de böter som ålagts (se, för ett liknande resonemang, dom av den 15 oktober 2002 i de förenade målen C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P och C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mot kommissionen, REG 2002, s. I-8375, punkt 692).

- 64 Domstolen understryker emellertid att utövandet av den obegränsade behörigheten inte är detsamma som en prövning ex officio och påpekar att förfarandet vid unionsdomstolarna är kontradiktoriskt. Förutom omständigheter som omfattas av tvingande rätt och som domstolen är skyldig att behandla ex officio, såsom det omtvistade beslutets bristande motivering, ankommer det på klaganden att framställa grunder och förete bevisning till stöd för sin talan mot nämnda beslut.
- 65 Detta processuella krav strider inte mot regeln att det, vid överträdelse av konkurrensreglerna, ankommer på kommissionen att bevisa den överträdelse som den har konstaterat och förete den bevisning som krävs för att på ett tillfredsställande sätt styrka förekomsten av de faktiska omständigheter som utgör en överträdelse. Det som nämligen krävs av klaganden i en talan vid domstol är att identifiera de ifrågasatta omständigheterna i det omtvistade beslutet, framställa grunder härför och förete bevisning, som kan bestå i starka indicier på att det finns fog för anmärkningarna.
- 66 Avsaknaden av en prövning ex officio innebär inte ett åsidosättande av principen om ett effektivt domstolsskydd. Tribunalen är visserligen skyldig att bemöta de grunder som har åberopats och pröva såväl faktiska som rättsliga omständigheter, men behöver inte, för att iaktta denna princip, ex officio företa en ny och uttömmande granskning av handlingarna i målet.
- 67 Den granskning som föreskrivs i fördragen innebär således att unionsdomstolarna kontrollerar såväl rättsliga som faktiska omständigheter och att de har behörighet att pröva bevisningen, ogiltigförklara det angripna beslutet och ändra bötesbeloppet. Lagenlighetsgranskningen i artikel 263 FEUF, kompletterad med den obegränsade behörigheten med avseende på bötesbeloppet i artikel 31 i förordning nr 1/2003, förefaller således inte strida mot principen om ett effektivt rättsmedel inför en domstol i artikel 47 i stadgan.

- 68 Domstolen ska nu bemöta den kritik som klaganden har riktat mot en rad punkter i den överklagade domen.
- 69 Klaganden har för det första kritiserat punkt 177 i den överklagade domen, i vilken tribunalen avfärdade klagandens argument för att dessa, indirekt, avsåg att ifrågasätta det system för beräkning av bötesbelopp som har fastställts i riktlinjerna. Enligt rättspraxis är tribunalen dock inte bunden av riktlinjerna men skyldig att själv kontrollera om böterna står i proportion till hur allvarligt det rättsstridiga beteendet är.
- 70 Det ska i det hänseendet påpekas att tribunalen, i punkt 175 i den överklagade domen, underkände en av klagandens anmärkningar med hänvisning till en av kommissionen avgiven förklaring som klaganden inte hade ifrågasatt. Av punkt 176 i nämnda dom framgår att tribunalen, även om klaganden hade kunnat åberopa att bötesbeloppet kunde försvaga dess konkurrenskraft för att visa att de bötesbelopp den ålagts var oproportionerliga, kom fram till klaganden inte hade förebringat någon konkret bevisning i detta avseende. Såsom redan har anförts ovan i punkterna 64–66, är tribunalen, förutom i fråga omständigheter som omfattas av tvingande rätt och som den är skyldig att pröva ex officio, inte skyldig att pröva ett kommissionsbeslut ex officio, men ska däremot pröva de grunder för ogiltigförklaring som klaganden har anført. Klaganden kan, i förevarande fall, inte kritisera tribunalen för dess underlåtenhet att pröva grunder som klaganden inte hade åberopat eller som inte hade kommit till konkret uttryck i de anmärkningar och den bevisning som möjliggör för tribunalen att företa en effektiv prövning av den omtvistade beslutet.
- 71 Tribunalen resonerade inte fel när den i punkt 178 i den överklagade domen påvisade att klaganden i själva verket försökt att återigen ifrågasätta fastställandet av bötesbeloppet på grundval av överträdelsens varaktighet. Det var korrekt att, såsom tribunalen gjorde i punkt 179 i domen, avfärda klagandens kritik enligt vilken bötesbeloppet per månad, med hänsyn till att böterna ska höjas med högst 10 procent för varje år som överträdelsen pågått, blir lägre ju längre företaget har deltagit i överträdelsen,

genom att påpeka att riktlinjerna innebär en självbegränsning från kommissionens sida. Domstolen påpekar i det avseendet att unionslagstiftaren nämner överträdelsens varaktighet som sådan, bland de omständigheter som ska beaktas vid fastställandet av bötesbeloppet, och att så länge det saknas kriterier i lagstiftningen gör riktlinjerna det möjligt att klargöra hur denna omständighet påverkar beräkningen av bötesbeloppet.

- 72 För det andra har klaganden kritiserat tribunalen för att inte ta hänsyn till att den överträdelse som klaganden hade gjort sig skyldig till varade så kort tid. Denna kritik förutsätter dock att överträdelsen varade kortare tid än den tid som kommissionen hade beaktat i det omtvistade beslutet. I punkterna 129 och 130 i den överklagade domen erinrade tribunalen emellertid om den rättspraxis i vilken rekvisiten för en överträdelse behandlas. Mot bakgrund av denna rättspraxis kontrollerade den, i punkterna 131–133 i denna dom, vid vilken tidpunkt överträdelseperioden hade påbörjats och i punkterna 134 och 135 i samma dom, vid vilken tidpunkt den hade upphört. Sedan tribunalen konstaterat att kommissionen inte hade gjort en felaktig bedömning av dessa omständigheter, slog den fast att talan inte kunde vinna bifall på denna grund.
- 73 Klaganden har inte ifrågasatt bedömningen av dessa faktiska omständigheter i sitt överklagande, en anmärkning som i vilket fall som helst inte hade kunnat tas upp till sakprövning eftersom domstolen inte är behörig att pröva bedömningen av faktiska omständigheter. Kritiken mot att överträdelsens varaktighet inte hade beaktats vilar på ett felaktigt antagande och ska därför lämnas utan avseende.
- 74 Klaganden har för det tredje kritiserat tribunalen för att inte ha beaktat det faktum att Chalkor frivilligt drog sig ur kartellen innan kommissionen hade påbörjat sin undersökning. Tribunalen påpekade dock, i punkt 151 i den överklagade domen, att det framgår av rättspraxis att kommissionen inte är skyldig att medge en nedsättning av böterna på grund av att överträdelsen redan har upphört före kommissionens första ingripande och, i punkt 152 i domen, att den omständigheten att Chalkor frivilligt hade dragit sig ur kartellen innan kommissionen hade påbörjat sin undersökning hade beaktats i tillräcklig omfattning vid beräkningen av den period under vilken Chalkors överträdelse pågick. Det finns således inte något fog för klagandens kritik.

- 75 För det fjärde har punkterna 143–145 i den överklagade domen kritiserats. Tribunalen hänvisade i dessa punkter till det stora utrymme för skönmässig bedömning som kommissionen har när den fastställer nivån på de höjningar som den avser att tillämpa med hänsyn till hur länge överträdelsen har pågått. Klaganden anser att tribunalen felaktigt begränsade sig till att pröva huruvida nivån på höjningen av böterna med hänsyn till överträdelsens varaktighet var förenlig med riktlinjerna.
- 76 I det avseendet hänvisas till de principer som har slagits fast i domstolens praxis angående fastställandet av bötesbeloppet, vilken praxis nämns ovan i punkterna 56 och 57. Den ansevärd mängd omständigheter som ska beaktas ger med nödvändighet kommissionen en rad valmöjligheter när den bedömer dessa omständigheter, hur de ska viktas och värderas i syfte att finna en lämplig påföljd för överträdelsen. Kommissionen är dock underkastad vissa skyldigheter.
- 77 Såsom redan har anförts ovan i punkt 71, påpekas att unionslagstiftaren nämner överträdelsens varaktighet som sådan, bland de omständigheter som ska beaktas vid fastställandet av bötesbeloppet, och så länge det saknas kriterier i lagstiftningen gör riktlinjerna det möjligt att klargöra hur denna omständighet påverkar beräkningen av bötesbeloppet. Tribunalen gjorde därför ingen felaktig rättstillämpning när den kontrollerade om beräkningen stod i överensstämmelse med riktlinjerna.
- 78 I motsats till vad klaganden har påstått, begränsade sig i vart fall inte tribunalen till att kontrollera förenligheten med riktlinjerna, utan prövade själv, i punkt 145 i den överklagade domen, om påföljden var lämplig.
- 79 För det femte har klaganden gjort gällande att tribunalen inte tog i beaktande att klaganden var ett offer, utan tribunalen behandlade klaganden på samma sätt som de andra företagen, på så sätt att den endast beaktade dess försäljningsvolym och inte i vilken mån klaganden skulle hållas ansvarig för överträdelsen. Tribunalen påpekade emellertid i punkt 72 i den överklagade domen att det framgår av rättspraxis att

påtryckningar som utövas av företag inte befriar det berörda företaget från ansvar för den överträdelse som det gjort sig skyldigt till (se, för ett liknande resonemang, domen i de ovannämnda förenade målen Dansk Rørindustri m.fl. mot kommissionen, punkterna 369 och 370, förstainstansrättens dom av den 20 mars 2002 i mål T-17/99, KE KELIT mot kommissionen, REG 2002, s. II-1647, punkt 50, och av den 29 november 2005 i mål T-62/02, Union Pigments mot kommissionen, REG 2005, s. II-5057, punkt 63). Denna kritik grundar sig således på ett felaktigt antagande, det vill säga att klaganden skulle vara ett offer och inte en ansvarig deltagare i överträdelsen.

- 80 Tribunalen har för det sjätte kritiserats för att den felaktigt beaktade klagandens försäljningsvolym i Grekland, trots att detta land uppenbarligen inte berördes av de rättsstridiga beteendena. Denna kritik grundar sig dock på det felaktiga antagandet att Grekland inte skulle ingå i det område som berördes av överträdelsen. I det avseendet påpekas att tribunalen i punkt 120 i den överklagade domen slog fast att klaganden inte hade ifrågasatt kommissionens slutsats i skäl 17 i det omtvistade beslutet, att den geografiska marknad som berördes av kartellen motsvarade EES, ett område i vilket Grekland ingår.
- 81 Det framgår i vilket fall som helst av klagandens egna påståenden, såsom de har sammanfattats i punkt 117 i den överklagade domen, att Chalkor deltog i kartellen av rädsla för repressalier, nämligen dumpning från gruppen bestående av fem på den grekiska marknaden. Detta räcker för att fastställa att dess medverkan i kartellen motiverades av en vilja att skydda sig mot konkurrens på den grekiska marknaden. Det finns således inte något fog för denna kritik.
- 82 Av det anförda följer att det inte finns någon grund för klagandens kritik. Även om tribunalen upprepade gånger, bland annat i punkterna 62, 63 och 143 i den överklagade domen, hänvisade till kommissionens "betydande utrymme för skönsässig bedömning" eller "stora utrymme för skönsässig bedömning", hindrade inte dessa uttryck tribunalen från att företa en sådan fullständig prövning av det rättsliga och faktiska omständigheterna som den var skyldig att göra.

83 Överklagandet kan således inte vinna bifall på den första och den andra grunden.

Den tredje och den fjärde grunden: Huruvida tribunalens prövning av de böter som Chalkor ålagts var irrationell och godtycklig och huruvida den överklagade domen var bristfälligt motiverad i det avseendet

Parternas argument

84 Dessa två grunder avser punkterna 105–113 och 182–184 i den överklagade domen. Dessa grunder ska prövas gemensamt.

85 Punkterna 105–113 i den överklagade domen har följande lydelse:

”105 ... Tribunalen finner ..., med utövande av sin obegränsade behörighet, dels att det utgångsbelopp för böterna som kommissionen fastställde var lämpligt i förhållande till överträdelsens allvar med beaktande av kartellens samtliga tre delar, dels att utgångsbeloppen för de böter som ålades Chalkor ska sättas ned – med hänsyn till att kommissionen enbart höll den ansvarig för dess deltagande i den tredje delen i kartellen.

106 Dessutom ska de kommissionens argument, vilka återges i punkterna 83 och 84, underkännas i den mån som de kan tolkas så, att det görs gällande att den omständigheten att sökanden inte har deltagit i SANCO-samverkan i tillräcklig mån återspeglats i det särskilda utgångsbelopp för böter som den ålagts. Detta argument grundar sig på antagandet att den marknadsandel som Chalkor, som

inte sålde SANCO-rör, har beräknades på grundval av den sammanlagda omsättningen för alla producenter av VVS-kopparrör av standardmodell, inklusive omsättningen som härrör från försäljningen av SANCO-rör.

- 107 SANCO-samverkan och den bredare europeiska samverkan avsåg emellertid samma relevanta marknad, nämligen marknaden för VVS-kopparrör av standardmodell. Kommissionen hade följaktligen även i avsaknad av SANCO-samverkan varit tvungen att beakta den omsättning som försäljning av SANCO-rör ger upphov till för att fastställa sökandens marknadsandel på den relevanta marknaden.

- 108 När det gäller WICU- och Cuprotherm-samverkan är situationen däremot anorlunda. Denna samverkan avsåg produkter som inte var utbytbara med VVS-kopparrör av standardmodell. Det framgår av skäl 459 i det angripna beslutet att VVS-kopparrör av standardmodell och plastbelagda VVS-kopparrör utgör olika produktmarknader.

- 109 Genom att marknadsandelen för sökanden, som var aktiv på marknaden för VVS-kopparrör av standardmodell, beräknades med hänsyn till omsättningen på marknaden för VVS-kopparrör av standardmodell och omsättningen på marknaden för plastbelagda VVS-kopparrör fastställdes en mindre marknadsandel för sökanden. Därmed fastställdes ett lägre särskilt utgångsbelopp än det som hade fastställts om dess marknadsandel enbart hade beräknats med hänsyn till omsättningen på den marknad på vilken den faktiskt deltagit i kartellen.

- 110 Vidare kan följande konstateras med avseende på frågan huruvida den omständigheten att samarbetet inom gruppen bestående av fem var intensivare än det inom gruppen bestående av nio innebär att en differentierad behandling är rättfärdigad vad gäller bötesbeloppets storlek.

- 111 Gruppen bestående av fem och gruppen bestående av nio var båda aktiva inom den tredje delen i kartellen, för vilken sökanden hållits ansvarig. Kommissionen fastställde i skäl 690 i det angripna beslutet att det var på grund av dess storlek som sökanden inte var medlem i gruppen bestående av fem. Sökanden har inte bestritt detta fastställande.
- 112 Kommissionen kan därför inte klandras för att ha fastställt att allvaret av sökandens delaktighet i den bredare europeiska samverkan vederbörligen beaktats genom den indelning av kartelldeltagarna i kategorier som kommissionen gjorde på grundval av deras marknadsandelar.
- 113 Mot bakgrund av vad som anförts ovan kvarstår endast att anpassa det bötesbelopp som ålagts sökanden för att beakta den omständigheten att den inte deltagit i SANCO-samverkan. De konkreta följderna av denna ändring kommer att redovisas närmare nedan i punkterna 183–186.”

⁸⁶ Punkterna 182–184 i den överklagade domen har följande lydelse:

”182 ... beslutet ändras i den del som kommissionen vid fastställandet av bötesbeloppet inte beaktat den omständigheten att sökanden inte hade deltagit i SANCO-samverkan.

183 Kommissionens överväganden i [det omtvistade] beslutet och den metod för beräkning av bötesbeloppet som tillämpades i förevarande fall kvarstår i övrigt oförändrade. Böternas slutliga belopp ska således beräknas enligt följande.

- 184 Utgångsbeloppet av de böter som ålagts sökanden ska sättas ned med 10 procent för att ta hänsyn till att dess deltagande i kartellen var mindre allvarligt i förhållande till SANCO-producenternas deltagande. Det nya utgångsbeloppet för sökandens böter ska således fastställas till 8,82 miljoner euro.”
- 87 Klaganden har under sin tredje grund gjort gällande att det var korrekt av tribunalen att i punkt 104 i den överklagade domen slå fast att kommissionen hade åsidosatt principen om likabehandling, när den vid fastställandet av bötesbeloppet underlät att beakta den omständigheten att klaganden – till skillnad från den grupp i vilken KME Germany AG (tidigare KM Europa Metal AG), KME France SAS (tidigare Tréfiné-*taux SA*), KME Italy SpA (tidigare Europa Metalli SpA) och Wieland-Werke AG ingick och den grupp i vilken Boliden AB, Outokumpu Copper Fabrication AB (tidigare Boliden Fabrication AB) och Outokumpu Copper BCZ SA (tidigare Boliden Cuivre & Zinc SA) ingick – enbart hade deltagit i en del i kartellen. Kommissionen satte emellertid godtyckligt ned böterna med 10 procent, vilket förefaller alltför blygsamt med beaktande av de särskilda, och i de flesta fall ostridiga, omständigheter som var utmärkande för den situation som Chalkor befann sig i.
- 88 Tribunalen prövade emellertid inte bötesbeloppet enligt någon regelrätt metod, som till exempel att grunda nedsättningen på den andel av försäljningsvolymen som var hänförlig till SANCO-rören på marknaden för VVS-rör av standardmodell, det vill säga en nedsättning av böterna med 49 procent eller 37 procent beroende på vilken marknad som avses, eller att sätta ned böterna i syfte att beakta att omsättningen i Grekland felaktigt hade inkluderats i beräkningsunderlaget för böterna. I stället nöjde sig tribunalen med att stödja den matematiska metod som kommissionen hade tillämpat och godtyckligt sätta ned böterna utan att använda en logisk matematisk metod.
- 89 Klaganden jämför tribunalens beslut med dess beslut i domen i det ovannämnda målet *Ventouris* mot kommissionen. Tribunalen borde, av samma skälighets- och proportionalitetshänsyn som avses i punkt 219 i denna dom, ha satt ned böterna med

49 procent, om man beaktar att SANCO-, WICU- och Cuprotherm-marknaderna inte ingick i den större kopparrörsmarknaden, eller med 37 procent, om man beaktar av SANCO-marknaden inte skulle räknas in i den mindre marknaden för VVS-rör av standardmodell.

- 90 Klaganden har under sin fjärde grund gjort gällande att tribunalen lämnade en bristfällig motivering i den överklagade domen. Tribunalen satte ned utgångsbeloppet för böterna med 10 procent för att ta hänsyn till att klagandens deltagande i kartellen var mindre allvarligt i förhållande till SANCO-producenternas deltagande, men utan att ge några som helst indikationer som kan förklara på vilka grunder tribunalen kom fram till en nedsättning på 10 procent som lösning på problemet. Eftersom tribunalen underlät att ange vilka kriterier den hade beaktat, kan domstolen inte avgöra huruvida den överklagade domen är förenlig med proportionalitetsprincipen och om de böter som tribunalen fastställt på ett korrekt sätt återspeglar allvaret i Chalkors deltagande i överträdelsen.
- 91 Kommissionen har gjort gällande att dessa grunder inte kan tas upp till sakprövning i den mån klaganden har anmodat domstolen att göra en ny bedömning av bötesbeloppet, vilket den saknar befogenhet att göra i ett överklagande.
- 92 I andra hand har kommissionen gjort gällande att klaganden, under sin tredje grund, endast har kritiserat den överklagade domen utan att närmare ange på vilken rättslig grund tribunalen borde ha antagit ett annat beslut. Beträffande den fjärde grunden har kommissionen bland annat gjort gällande att andra delar av den överklagade domen än de som klaganden har hänvisat till ger en förklaring till varför tribunalen underkände vissa av de argument som klaganden hade anfört i syfte att ifrågasätta storleken på nedsättningen av böterna.

Domstolens bedömning

- ⁹³ Domstolen hänvisar inledningsvis till punkterna 80 och 81 i den överklagade domen avseende försäljningen i Grekland.
- ⁹⁴ Tribunalen motiverade sitt beslut att ändra bötesbeloppet i punkterna 105–113 och 183 i den överklagade domen. I punkt 109 underströk tribunalen först och främst att den metod som hade använts för att beräkna klagandens marknadsandel var till företagets fördel eftersom den hade beräknats genom att dividera dess omsättning med en siffra som motsvarade den omsättning som uppnåtts på såväl marknaden för VVS-kopparrör av standardmodell som marknaden för plastbelagda VVS-kopparrör, trots att klaganden inte hade anklagats för att ha deltagit i WICU- och Cuprotherm-samverkan avseende platsbelagda VVS-kopparrör.
- ⁹⁵ Vidare anförde tribunalen i punkt 111 i den överklagade domen att klaganden inte hade ifrågasatt kommissionens konstaterande i skäl 92 i det omtvistade beslutet, att det var på grund av dess storlek som klaganden inte var medlem i gruppen bestående av fem. Tribunalen besvarade därmed klagandens argument, såsom det har sammanfattats i punkt 77 i den överklagade domen, att samarbetet mellan medlemmarna i gruppen bestående av fem var intensivare än samarbetet mellan medlemmarna i gruppen bestående av nio, och godtog, genom sin hänvisning till skäl 690 i det omtvistade beslutet, kommissionens argument att klagandens medverkan i kartellen inte skiljde sig, i vare sig kvalitativt eller kvantitativt hänseende, från de övriga deltagarnas i överträdelsen.
- ⁹⁶ I punkt 112 i den överklagade domen godtog tribunalen principen att överträdelsens allvar beaktats genom den indelning av kartelldeltagarna i kategorier som kommissionen hade gjort, på grundval av deras marknadsandelar. Tribunalen upprepade sitt övergripande samtycke till beräkningsmetoden för böterna i punkt 183 i denna dom.

- 97 En sådan motivering visar i tillräcklig mån vilka omständigheter som tribunalen beaktade i syfte att sätta ned klagandens böter. Tribunalen kan inte kritiseras för att den valde att sätta ned böterna med ett schablonbelopp, med hänsyn till det omöjliga i att exakt ange vilken betydelse varje enskilda omständighet ska tillmätas, varibland vissa är till klagandens fördel och andra till dess nackdel.
- 98 Klaganden kan inte heller visa att proportionalitetsprincipen har åsidosatts enbart med hänvisning till en omsättning i vilken SANCO-, WICU- och Cuprotherm-samverkan inte har medräknats eller en omsättning som bara avser SANCO-samverkan. Domstolen påpekar att omsättningen på den marknad som omfattas av en kartell endast är en av många omständigheter som kan tas i beaktande vid fastställande av bötesbeloppet.
- 99 När det gäller jämförelsen med den metod som tribunalen använde i domen i det ovannämnda målet *Ventouris mot kommissionen* påpekas att kommissionen, i det ärendet, hade ålagt *Ventouris Group Enterprises SA* böter för två överträdelser trots att den bara hade begått en, medan klaganden i förevarande mål endast har deltagit i en del av en enda komplex överträdelse. Vidare framgår det av punkt 221 i domen i det ovannämnda målet *Ventouris mot kommissionen* att tribunalen ändrade bötesbeloppet med iakttagande av det omtvistade beslutets systematik och den beräkningsmetod som kommissionen hade använt när den fastställde bötesbeloppet. Tribunalen gjorde på samma sätt i den överklagade domen när den godkände metoden för att bedöma hur allvarlig överträdelsen var samt kommissionens metod för beräkningen av böterna i punkterna 112 och 183 i denna dom.
- 100 Härav följer att jämförelsen med domen i det ovannämnda målet *Ventouris mot kommissionen* inte kan läggas till grund för ett ifrågasättande av den överklagade domens motivering, även om den vore relevant, trots att den rör en annan tvist i vilken klaganden har anfört helt andra grunder än de som har anförts i detta mål, och som har gett upphov till ett kontradiktoriskt förfarande i vilket *Chalkor* inte har deltagit.

- 101 I den mån klaganden har ifrågasatt tribunalens skälighet, finner domstolen att ett beslut från tribunalen som enbart grundar sig på skälighet i vilket fall som helst inte kan prövas av domstolen i ett överklagande.
- 102 Av det anförda följer att överklagandet inte kan vinna bifall på den tredje och den fjärde grunden.
- 103 Då överklagandet inte kan vinna bifall på någon av de grunder som Chalkor har åberopat ska det ogillas.

Rättegångskostnader

- 104 Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna, som enligt artikel 118 i dessa regler ska tillämpas i mål om överklagande, ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Kommissionen har yrkat att Chalkor ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom Chalkor har tappat målet, ska kommissionens yrkande bifallas.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (andra avdelningen) följande:

- 1) **Överklagandet ogillas.**

- 2) **Chalkor AE Epexergias Metallon förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna.**

Underskrifter